

O pożytkach
z badań
z dziedziny
socjologii
i antropologii
polityki

Próby refleksji

Wydawnictwo
Uniwersytetu Śląskiego
Katowice 2012

O pożytkach z badań
z dziedziny socjologii
i antropologii polityki

Próby refleksji

NR 2888

O pożytkach z badań z dziedziny socjologii i antropologii polityki

Próby refleksji

pod redakcją
Jacka Wodza

Redaktor serii: Socjologia
Wojciech Świątkiewicz

Recenzent
Anna Barska

Redaktor Katarzyna Więckowska
Projektant okładki Paulina Dubiel
Redaktor techniczny Barbara Arenhövel
Korektor Mirosława Żłobińska
Skład i łamanie Marek Zagniński

Copyright © 2012 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-2010-6
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-533-9
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 14,25. Ark. wyd. 16,0. Papier offset.
kl. III, 90 g Cena 20 zł (+VAT)

Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c., M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

Spis treści

Pożytki z refleksji z zakresu socjologii polityki i antropologii polityki – zamiast wstępu (<i>Jacek Wódz</i>)	7
Robert Pyka O niektórych źródłach ograniczonego uczestnictwa politycznego – kryzys czy metamorfoza demokracji	17
Anna Rycman Władza symboliczna prezydenta RP na przykładzie polityki historycznej Lecha Kaczyńskiego	37
Alicja Kowalska Sakralne aspekty komunistycznego życia społecznego. Esej z antropologii kultury	53
Ofka Piechniczek Mityczny wymiar idei autonomii na Górnym Śląsku	62
Renata Jankowska Kościół prawosławny na Cyprze jako przywódca religijny i polityczny Greków cypryjskich: mit czy rzeczywistość?	77
Marzena Gibas Mity, rytuały i symbole – geneza wybranych aspektów kultury politycznej Maroka.	91
Agnieszka Wróbel Współczesne mity polityczne we włoskiej polityce na podstawie analizy zawartości artykułów, które ukazały się w dzienniku „Corriere della Sera” w listopadzie i grudniu 2009 roku	111
Maja Drzazga-Lech Mitologizacja I. J. Paderewskiego na kartach „Śpiewaka Śląskiego”/„Śpiewaka” w dwudziestoleciu międzywojennym	130

Jolanta Klimczak-Ziółek, Agata Zygmunt Kobiece – lokalne – obywatelskie. Postawy Śląaczek wobec aktywności społecznej na przykładzie mieszkank Rybnika	151
Katarzyna Ponikowska Podstawy funkcjonowania partii Zieloni 2004	175
Tomasz Nawrocki Kształtowanie przestrzeni publicznych Katowic w świetle antropologii polityki	188
Barbara Le Mercier Dzieje militarizmu – Hyksosi w Egipcie	210
Summary	225
Резюме	227

Pożytki z refleksji z zakresu socjologii polityki i antropologii polityki – zamiast wstępu

1

W 2009 roku ukazała się praca zbiorowa pt. *Między socjologią polityki a antropologią polityki* (J. WóDZ, red., 2009). Książka ta była owocem wspólnej pracy grona młodszych kolegów, których udało mi się w ciągu kilku czy nawet kilkunastu lat zarazić myślą sprowadzającą się do skądinąd banalnego stwierdzenia, iż dla głębszego zrozumienia zjawisk politycznych, ale i zwykłych ludzkich zachowań, mających czasem pośredni związek z polityką, niezbędne jest poszerzenie pola analiz społecznych o zjawiska społeczne i zjawiska kulturowe. Myśl ta, co wyjaśniałem we wstępie do wspomnianej książki, była początkowo efektem moich niezwykle cennych i pouczających kontaktów z francuskojęzycznymi socjologami i politologami, zwłaszcza z nestorem francuskiej antropologii polityki Georges'em Balandier'm. Kontakty te nawiązałem w latach 70. i 80., ale – widać – naznaczyły moje zainteresowania naukowe na wiele lat. Nie mogę też pominąć faktu, iż pewien wpływ na tworzenie się owej grupy współpracowników miał mój dość – jak mi się wydaje – konsekwentnie demonstrowany sprzeciw wobec głównego nurtu polskiej refleksji o polityce (nurtu preferowanego przez socjologów i politologów), nurtu, który likwiduje w analizie zjawisk politycznych różnice kulturowe jakże istotne w naszym kraju, opierając gros analiz na swoistym uśrednieniu „reprezentacyjnej próby ogólnopolskiej”. Mamy w Polsce swoistą dominację rozważań o politycznych zachowaniach „uśrednionego Polaka”. Głębsze uzasadnienie

tej postawy znaleźć można w artykule zwracającym uwagę na szanse, jakie stwarza zajmowanie się antropologią polityki (J. Wódz, 2009). Można przypuszczać, że mój sprzeciw ułatwił młodszym kolegom zainteresowanie się zagadnieniami nie „ogólnopolskimi”, a regionalnymi czy lokalnymi, a więc tymi, dla zrozumienia których znajomość konkretnego społecznego i kulturowego jest niezwykle istotna.

Książka, o której wspominam, choć ukazała się w 2009 roku, jest faktycznie plonem prac z lat poprzednich. Prace te trwają nadal i kolejnym ich etapem jest niniejsza publikacja zbiorowa, którą chcemy oddać pod osąd Czytelnika.

Przedmiot naszych zainteresowań nie mieści się w jednej, konkretnej dyscyplinie naukowej, popartej dziedzictwem dwu ostatnich wieków. Nie jest to ani klasyczna socjologia, ani klasyczna politologia, ani klasyczna antropologia kultury, ani wreszcie nie są to klasyczne rozważania prawnicze. Oznacza to, iż przedmiot naszych zainteresowań jest ujęty w ramy szeroko rozumianych kompetencji instytucji społecznych i bez głębszego rozumienia owej bazy normatywnej analizy polityki są zawsze w pewnym stopniu infantylne (grzeszą „zdziwieniem odkrywcy”). Ale i odwrotna sytuacja jest groźna – wszyscy, którzy wierzą w to, iż sam fakt normatywizowania wystarcza, by kształtować ludzkie postawy i zachowania, myślą się, ponieważ życie z rzadka tylko pozwala na zachowania odwzorowujące modele normatywne. A więc ani sama analiza społeczna czy analiza kulturowa zachowań politycznych nie wystarcza do zrozumienia istoty polityki, ani sama analiza normatywno-instytucjonalna nie pozwala na zrozumienie ludzkich zachowań. Moim celem była próba wyjaśnienia konkretnych zjawisk czy zachowań politycznych a nie odwoływanie się do filozofii polityki. Otworzyło to nowe pole empirycznych poszukiwań w dziedzinie, którą byłbym skłonny umiejscowić pomiędzy wspomnianymi wyżej dyscyplinami klasycznymi. Przykłady takich badań mogą wyjaśnić bliżej istotę tego podejścia (por. J. Wódz, K. Wódz, 1999; K. Wódz, J. Wódz, 2001; J. Wódz, K. Wódz, 2004). To zresztą stanowi uzasadnienie zarówno poprzedniej książki, jak i tej, którą właśnie prezentujemy Czytelnikowi. Takie szersze spojrzenie pozwala na skupienie refleksji badaczy z różnych dyscyplin akademickich. W grupie autorów obydwu książek znajdziemy i socjologów, i politologów, i badaczy kultury, i historyków, i prawników, i filozofów. Doświadczenie z dyskusji związanych z realizacją konkretnych przedsięwzięć badawczych, przygotowywania publikacji, udziału w debatach, pozwalają sądzić, iż dla każdego z uczestników tego przedsięwzięcia (choć zapewne dla każdego w inny sposób i w innym stopniu) taka wspólna płaszczyzna okazała się przydatna dla ich pracy naukowej.

2

Pożytków płynących z eksploracji zakreślonych w tytule niniejszej książki badań jest oczywiście wiele, ale o kilku warto wspomnieć choćby po to, by wskazać cele, jakie przyświecają grupie ludzi zaangażowanych w te badania i debaty. Zaczniemy od pewnej refleksji historycznej. Otóż po 1989 roku następowały procesy definiowania i redefiniowania tożsamości regionalnych w kilku co najmniej polskich regionach (J. WÓDZ, 2006a). Proces ten, choć dość intensywny, od samego początku lat 90. został potraktowany przez wielu polskich socjologów jako dość typowe zjawisko społeczno-kulturowe, opisywane, analizowane, ale tylko z rzadka odnoszone do funkcjonowania narodu i państwa jako całości. Dość konsekwentnie przyjmuje się u nas polityczną tezę o homogeniczności narodu, bo służy ona wizji państwa (jak mówią niektórzy – „silnego państwa”, choć jest to świadomie ukrywana teza państwa silnego poprzez jego dominację nad tworzącymi je zbiorowościami społecznymi), a z tej politycznej tezy wyprowadza się konsekwentnie postawę dopuszczalności różnic kulturowych poszczególnych zbiorowości regionalnych czy lokalnych, lecz bez jakichkolwiek konsekwencji dla tożsamości politycznej tych odmiennych kulturowo zbiorowości regionalnych czy zbiorowości lokalnych. Rzeczywistość jest jednak inna, te zbiorowości w różny co prawda sposób przekładają jednak swe rewindykacje tożsamościowe w sferze kultury na rewindykacje polityczne. Przykładem cisnącym się od razu na usta jest *casus* Górnego Śląska (L.M. NIJAKOWSKI, red., 2004). Otóż systematyczna, oparta na badaniach empirycznych i pogłębiona refleksja z dziedziny socjologii i antropologii polityki pozwalałaby na dokładne śledzenie, wyjaśnianie i rozumienie tych procesów. To z kolei pozwoliłoby być może wpływać na pogłębienie debaty nad tym, jak winna w przyszłości wyglądać polska polityka, by Polacy mogli świadomie układać swe życie w sytuacji, gdy – by posłużyć się sformułowaniem Janusza Muchy – przychodzi im żyć w kulturze dominującej, która czasem jest dla nich kulturą obcą (J. MUCHA, red., 1999). To oczywiście, iż takie refleksje, debaty wymagają czasu, ale kiedyś muszą się pojawić. Ich bazą mogą być badania z pogranicza socjologii i antropologii polityki.

Drugi pożytek związany jest z badaniem praktyki życia politycznego na szczeblu lokalnym czy regionalnym. Mamy w tym względzie wcale niemało osiągnięć, badań nad politycznym życiem lokalnym wyraźnie przybywa. Jednak zdecydowana ich większość skupia się, z dobrym zresztą skutkiem, na ważnych politycznych lokalnych czy regionalnych wyda-

rzeniach (por. K. WÓDZ, D. DZIENIAK-PULINA, red., 2008). Badamy często politykę lokalną czy regionalną tak, jak gdyby była ona pomniejszoną formą polityki na szczeblach wyższych, głównie na szczeblu państwowym. Socjologowie starają się coraz częściej unikać tego błędu, ale jest on często spotykany w badaniach politologicznych. Tymczasem z doświadczeń badawczych krajów tzw. starych demokracji wynika dość jasno, iż polityka lokalna z całą pewnością, a polityka regionalna bardzo często są na tyle swoiste, iż nie można ich przyrównywać do polityki państwowej. Wśród wielu cech specyficznych jakże istotne jest na tym niższym szczeblu uwzględnienie specyfiki relacji społecznych i uwarunkowań kulturowych. Bo władza lokalna to zjawisko specyficzne (J. WÓDZ, 2006b). Bardzo trudno jest zbudować ogólny model specyfiki władzy lokalnej czy regionalnej, ale łatwo jest sformułować wniosek negatywny – nie jest to schematyczne przeniesienie modelu państwowego. Każdorazowo właśnie poprzez badania z pogranicza socjologii i antropologii polityki można dochodzić do specyfiki polityki lokalnej i regionalnej. O ile doraźnie takie próby są czasem podejmowane, o tyle daleko nam do sytuacji, w której zasadą badania polityki lokalnej i regionalnej byłoby „obowiązkowe” uwzględnianie takiego właśnie podejścia.

Kolejne zagadnienie związane z pożytkami, o których wspominam, to budowanie zespołów badawczych, które nie są grupami tworzonymi *ad hoc*, proces ich powstawania jest długi i polega na zebraniu niewielkiej, aczkolwiek mocnej grupy profesjonalistów. Wiąże się to z dwoma zagadnieniami. Po pierwsze, z zainteresowaniem poszczególnych badaczy podjęciem tej problematyki, po drugie instytucjonalizacją takiej działalności. Samo budowanie zespołów badawczych zainteresowanych podjęciem jakiegoś wspólnego projektu rozpoczyna się zwykle albo od przekonującego wskazania atrakcyjności jakichś proponowanych poczynąń naukowych, albo od uzyskania wsparcia organizacyjnego czy finansowego dla takiego projektu. Zwykle takie wsparcie jest wynikiem aktywności zewnętrznej instytucji naukowej albo jakichś decyzji wewnętrznych. Jeśli chodzi o projekt badań z pogranicza socjologii i antropologii polityki, wsparcia można by się spodziewać zarówno ze strony sił politycznych, jak i ze strony organizacji (np. fundacji), stale wspierających prowadzenie badań naukowych, albo wreszcie – ze strony władz uniwersytetu.

Pozostawiając na boku pierwszą z wyżej powołanych spraw, a więc budzenie zainteresowania samych badaczy (była już o tym częściowo mowa), zatrzymajmy się na chwilę nad drugim aspektem, a więc tym, który odwołuje się do jakiejś inspiracji i jakiegoś wsparcia zewnętrznego. Warto temu zagadnieniu poświęcić parę słów, bo obrazuje ono w pośredni sposób pewien ukryty często lęk polskich sił politycznych przed podejmowaniem tego typu analiz. By być lepiej zrozumianym, ale i po to by moje

dalsze wywody nie zabrzmiały jak oskarżenie. Ponieważ chciałem tego za wszelką cenę uniknąć, rozpocznę od pewnej anegdoty. W pierwszej połowie lat 70. przez dłuższy czas pracowałem na Wolnym Uniwersytecie w Brukseli (ULB), w Instytucie Socjologii zwanym często od nazwiska jego darczyńcy i znanego belgijskiego przemysłowca Instytutem Solvay. Tam dane mi było poznać wielkiego belgijskiego socjologa, dziś już nieżyjącego profesora Henri Janne'a. Pobyt w Brukseli był okresem refleksji po jawnie z końcem lat 60. demonstrowanej niechęci wielu środowisk flamandzkich do – jak to te środowiska same określały – agresywnej w stosunku do nich kultury francuskojęzycznych brukselczyków i Walonów. Rzecz była poważna, bo doprowadzała i do starć ulicznych i skończyła się między innymi podziałem starego uniwersytetu w Lowanium na dwie odrębne instytucje, dwa uniwersytety katolickie różniące się przynależnością do grup językowych (jeden – z wykładowym niderlandzkim pozostał na starym miejscu w Leuven, a drugi na nowo stworzony – jak śmiano się wówczas: na wykarczowanym polu buraków – w Walonii w Louvain-la Neuve). Otóż zapytałem kiedyś profesora Janne'a, czy nie byłoby warto, by skonfliktowane partie polityczne zamówiły serię badań właśnie z zakresu socjologii i antropologii polityki. I wreszcie, by stworzyć podstawy poważnej debaty społecznej na ten temat. Zaznaczmy, że takie poważne badania musiałyby sporo kosztować, uniwersytet nie mógłby ich sam finansować. I usłyszałem, że partie same wolą tworzyć podstawy takiego sporu, bo to one wówczas budują definicje sytuacji, one budują język, one wreszcie dopasowują całość komunikacji politycznej na ten temat do swych założeń ideowych. Nikt z polityków nie będzie zainteresowany naszymi uniwersyteckimi inicjatywami, ba, politycy mogą to przyjąć dość nerwowo. Wówczas byłem bardzo oburzony tym. Dziś myślę, że wyjaśnienie było trafne. Bo jeśli spojrzeć na współczesną polską sytuację, na model tożsamości narodowej, na centralizację życia publicznego i wreszcie na fakt, iż wszystkim bez wyjątku polskim partiom politycznym taka sytuacja wyraźnie odpowiada, to niby kto w Polsce dzisiaj, a więc u progu drugiego dziesięciolecia XXI wieku, miałby być zainteresowany najpierw finansowaniem serii poważnych badań nad wpływem różnic kulturowych na pojmowanie polityki a później ewentualnym wprowadzaniem istotnych zmian do polskiego systemu politycznego? Ludzie nauki, mimo że ich działania w pewnym sensie sprawiają kłopot politykom, zdecydowanie są zainteresowani badaniami. Nikt oczywiście niczego nam nie zabrania, ale też nikt w poważny sposób tego nie wspiera. Pożytek z naszych badań mierzony być może tym, do jakiego stopnia uda nam się wprowadzić do dyskursu publicznego pewne nasze wyniki, do jakiego stopnia te wyniki pozwolą komuś głębiej pojąć zauważane przecież różnice w postawach czy zachowaniach politycznych Polaków. Doświadczenie, choćby to

belgijskie, o którym wspomniałem, pokazuje, iż te różnice wcześniej czy później dadzą o sobie znać. Obyśmy nimi nie byli zaskoczeni.

Jeszcze o jednym pożytku warto wspomnieć. Chodzi o poszerzenie pojęcia władzy. W ostatnich dwóch dekadach władza pojmowana była w wymiarze prawno-normatywnym. Po dłuższym okresie braku pełnej demokracji i państwa, z którym identyfikowaliby się wszyscy jego obywatele, odżyła potrzeba rozumienia władzy jako władzy państwa. Co prawda wszyscy od początku procesu transformacji uznali również władzę samorządową, ale w powszechnym rozumieniu owo zawężenie do rozumienia władzy wyłącznie do jej struktur normatywnych, rozumianych jako struktury zorganizowanego państwa, wydaje się dość oczywiste. Nigdy w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat nie sięgnięto do szerszego rozumienia władzy, nie odwołano się do refleksji historycznej na ten temat, choć było to możliwe (J. BASZKIEWICZ, 1999). Nastawienie badawcze sytuujące się pomiędzy socjologią i antropologią polityki tworzy dobrą podstawę do wskazania szerszych niżli wyłącznie prawno-normatywne sposoby rozumienia władzy. Jest ona przecież często znaczącą władzą społeczną (np. władza silnych organizacji kościelnych), czasem jest władzą silnych korporacji zawodowych, czasem jest władzą związków zawodowych. Przykłady można mnożyć. Warto też wskazać, iż na naszych oczach rodzi się nowa forma władzy. Gdy zwłaszcza na poziomie lokalnym pojawiają się sposoby sprawowania władzy poprzez dialog ze zorganizowanym społeczeństwem obywatelskim, to wszyscy uczestnicy owego dialogu partycypują w decyzjach władczych. To w istotny sposób poszerza pojęcie władzy rozumianej tylko formalnie, tak jak to wynika ze znormatywizowanego systemu politycznego kraju. Jeśli jeszcze bliżej przyjrzeć się tym procesom, to znajdziemy w nich także szerokie uwarunkowania kulturowe i one również modyfikują czysto formalne rozumienie władzy.

Dużo się ostatnio mówi o państwie. Problem w tym, iż nie towarzyszy temu pogłębiona refleksja na temat tego, jak pojmują państwo ludzie (obywatele), którzy przecież podchodzą do tego zagadnienia z ich własnej perspektywy – społecznej, ale i (co bardzo ważne!) kulturowej. Ten rodzaj refleksji, uznawany za ważny element antropologii państwa (M. ABELES, 1990) rzadko pojawia się w naszym dyskursie publicznym. Wydaje się, że głębsze studia socjologiczne i antropologiczne pozwoliłyby ujawnić bardzo istotne różnice między Polakami na ten właśnie temat. To jest zagadnienie wiążące się ściśle ze wspomnianym pojmowaniem władzy. Nie wiemy dokładnie, kogo ludzie utożsamiają z państwem (jeśli kogokolwiek utożsamiają). Choć reakcje na tragedię pod Smoleńskiem z 10.04.2010 roku wskazują, iż takie zjawisko zachodzi, kogo z szeroko rozumianą władzą, jakie w tym względzie są różnice wynikające z ewidentnie przecież występującego w naszym kraju echa podziałów zaborowych?

Wreszcie warto wspomnieć o pewnym zagadnieniu, o którym mówi się często, czyli o państwie, dodając do wyrazu „państwo” zaimek „nasze”. Pojawia się też sformułowanie „oni”, „państwo ich” (czyje?). Nie lekceważyłbym takich określeń, dzięki badaniom z dziedziny socjologii i antropologii polityki możemy szukać głębszego sensu tych ludzkich odczuć.

Pożytków z refleksji, o której piszę, może być wiele. Z całą pewnością teksty zamieszczone w tym tomie nie odpowiadają na pytania, które starałem się postawić, ale stanowią zachętę, by podejmować próby poszukiwania odpowiedzi. Trzeba jednak pamiętać, że początki zwykle bywają trudne, cel jednak jest na tyle istotny, że warto takie próby podejmować.

* * *

Autorami tekstów, składających się na niniejszy tom, są osoby mające różny typ wykształcenia, o różnych czasem zainteresowaniach badawczych, ale poszukujące w społecznych i kulturowych cechach poszczególnych społeczeństw czy zorganizowanych zbiorowości ludzkich istotnych wyjaśnień zachowań czy postaw politycznych. Autorzy patrzą więc na politykę w jej bardzo szerokim rozumieniu, a z kolei wyjaśnienie konkretnych zjawisk stanowi efekt rozeznania cech społecznych i kulturowych tych społeczeństw, których dana sprawa dotyczy.

Książkę otwiera tekst, autorstwa Jacka Wodza, będący swoistym wprowadzeniem redaktora tomu i organizatora tego przedsięwzięcia edytorskiego. Dotyczy on kilku aspektów tego, co można nazwać pożytkami z refleksji o polityce. Owe refleksje charakteryzują się postawą badawczą mieszczącą się między socjologią a antropologią polityki. Sam autor jest z wykształcenia prawnikiem i socjologiem zajmującym się badaniami z zakresu socjologii i antropologii polityki. Jacek Wódz jest dyrektorem Międzynarodowej Szkoły Nauk Politycznych w Katowicach.

O *niektórych źródłach ograniczonego uczestnictwa politycznego – kryzys czy metamorfoza demokracji* – to kolejny tekst, autorstwa Roberta Pyki. Jest to próba, dokonana w dużej mierze na kanwie analizy rozważań toczonych w literaturze francuskiej, odpowiedzi na pytanie o ewolucję pojęcia państwa demokratycznego w świetle przemian demokracji deliberyatywnej. Robert Pyka jest socjologiem i politologiem, adiunktem w Zakładzie Socjologii Polityki Instytutu Socjologii.

Trzeci tekst, Anny Rycman, nosi tytuł: *Władza symboliczna prezydenta RP na przykładzie polityki historycznej Lecha Kaczyńskiego*. Jest on z zakresu antropologii polityki, oparty na badaniach własnych autorki. Anna Rycman jest politologiem (doktorem dwu uniwersytetów – Lille 2 we Francji i Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach – doktorat w ramach

cotutelle) i adiunktem w Międzynarodowej Szkole Nauk Politycznych w Katowicach.

Czwarty tekst, którego autorem jest Alicja Kowalska, dotyczy również antropologii polityki. Jego tytuł to: *Sakralne aspekty komunistycznego życia społecznego. Esej z antropologii kultury*. Autorka jest politologiem, doktorantką na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego.

Kolejny prezentowany szkic też odwołuje się do antropologii polityki. Ofka Piechniczek – jak sugeruje tytuł artykułu: *Mityczny wymiar idei autonomii na Górnym Śląsku* – zajmuje się zagadnieniem autonomii na Górnym Śląsku. Autorka jest absolwentką Międzynarodowej Szkoły Nauk Politycznych w Katowicach i doktorantką na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego.

Renata Jankowska, zajmująca się badaniem konfliktu Greków i Turków cypryjskich, w artykule: *Kościół prawosławny na Cyprze jako przywódca religijny i polityczny Greków cypryjskich: mit czy rzeczywistość?* podejmuje się analizy z pogranicza socjologii i antropologii polityki, opartej na badaniach własnych. Renata Jankowska jest politologiem, adiunktem w Międzynarodowej Szkole Nauk Politycznych w Katowicach.

Mity, rytuały i symbole – geneza wybranych aspektów kultury politycznej Maroka, autorstwa Marzeny Gibas, to szkic z antropologii polityki. Stanowi on wyraz zainteresowań autorki badaniami kultury politycznej krajów Maghrebu. Marzena Gibas jest politologiem, aktualnie pełni funkcję sekretarza generalnego Międzynarodowej Szkoły Nauk Politycznych w Katowicach.

Agnieszka Wróbel, autorka następnego tekstu, jest politologiem, doktorantką na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego. Tytuł tego tekstu to: *Współczesne mity polityczne we włoskiej polityce na podstawie analizy zawartości artykułów, które ukazały się w dzienniku „Corriere della Sera” w listopadzie i grudniu 2009 roku*. Artykuł powstał na marginesie badań autorki nad obrazem separatyzmu Padanii na łamach wspomnianego włoskiego dziennika.

Kolejny tekst jest autorstwa Mai Drzazgi-Lech i nosi tytuł: *Mitologizacja I.J. Paderewskiego na łamach „Śpiewaka Śląskiego”/„Śpiewaka” w dwudziestoleciu międzywojennym*. Jest to studium, które można zaliczyć do szeroko rozumianej antropologii polityki. Autorka jest socjologiem, doktorantką Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego.

Jolanta Klimczak-Ziółek i Agata Zygmunt są autorkami kolejnego tekstu, zatytułowanego: *Kobiece – lokalne – obywatelskie. Postawy Ślążaczek wobec aktywności społecznej na przykładzie mieszkanki Rybnika*. Obie autorki są adiunktami w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Śląskiego, obie też realizują badania empiryczne łączące problematykę feministyczną z podejściem z zakresu socjologii polityki.

Artykuł *Podstawy funkcjonowania partii Zieloni 2004*, autorstwa Katarzyny Ponikowskiej, to opracowanie z zakresu socjologii polityki, wskazujące na najważniejsze elementy zarówno historii, jak i programu tej partii. Autorka jest socjologiem, adiunktem w Zakładzie Socjologii Polityki Uniwersytetu Śląskiego.

Autorem kolejnego tekstu jest Tomasz Nawrocki, samodzielny pracownik nauki w Zakładzie Socjologii Polityki. Socjolog mający spore doświadczenie w badaniach zarówno z dziedziny socjologii miasta, jak i z dziedziny stosunków etnicznych. Tekst, jego autorstwa, nosi tytuł: *Kształtowanie przestrzeni publicznych Katowic w świetle antropologii polityki*. Jest to krytyczne ujęcie funkcjonowania miasta z punktu widzenia roli, jaką odgrywają procesy wolicjonalnego wpływania na przestrzeń miasta.

Wreszcie ostatni tekst, może trochę odrębny na tle całości, ale wskazujący na to, jak pewne spojrzenie analityczne na zjawiska z odległej przeszłości może być oryginalne właśnie dzięki szerokiemu pojęciu państwa i władzy, a także dominujących w nim ideologii. Tekst ten dobrze ilustruje postawę badawczą przyjętą przez cały zespół skupiony wokół tej publikacji. Tekst nosi tytuł – *Dzieje militarizmu. Hyksosi w Egipcie*. Autorka Barbara Le Mercier jest filozofką, doktorantką na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego.

Zapewne w tej różnorodności tekstów zamieszczonych w książce, którą oddajemy Czytelnikowi, można odczytać główne idee poszukiwań badawczych między socjologią i antropologią polityki.

Literatura

- ABELES M., 1990: *Anthropologie de l'Etat*. Paris: Colin.
- BASZKIEWICZ J., 1999: *Władza*. Wrocław–Warszawa–Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- MUCHA J., red., 1999: *Kultura dominująca jako kultura obca. Mniejszości kulturowe a grupa dominująca w Polsce*. Warszawa: Oficyna Naukowa.
- NIJAKOWSKI L.M., red., 2004: *Nadciągają Ślązacy. Czy istnieje narodowość śląska?* Warszawa: Wydawnictwo „Scholar”.
- WÓDZ J., 2006a: *Dynamika tworzenia się i odtwarzania się podmiotowości społecznej regionów w Polsce*. W: *Stawanie się społeczeństwa*. Red. A. FLIS. Kraków: Wydawnictwo Universitas, s. 459–479.
- WÓDZ J., 2006b: *Kilka uwag o specyfice władzy lokalnej. Refleksja socjologa polityki*. W: *Prawo – władza – społeczeństwo – polityka*. Red. M. BORUCKA-ARCTOWA. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, s. 515–527.
- WÓDZ J., 2009: *Nowe szanse antropologii polityki*. „Prawo i Polityka”, nr 1(1), s. 39–53.

- WÓDZ J., red., 2009: *Między socjologią polityki a antropologią polityki*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- WÓDZ J., WÓDZ K., 1999: *Czy Ślązacy są mniejszością kulturową?* W: *Kultura dominująca jako kultura obca*. Red. J. MUCHA. Warszawa: Oficyna Naukowa, s. 142–158.
- WÓDZ J., WÓDZ K., 2004: *Czy nadciągają Ślązacy?* W: *Nadciągają Ślązacy. Czy istnieje narodowość śląska?* Red. L.M. NIJAKOWSKI. Warszawa: Wydawnictwo „Scholar”, s. 116–132.
- WÓDZ K., WÓDZ J., 2001: *Nowe typy reprezentacji społecznej i politycznej w polskich społecznościach lokalnych i regionach*. „Regiony Polski”, nr 2(3), s. 27–45.
- WÓDZ K., DZIENNIK-PULINA D., red., 2008: *Kampanie wyborcze z perspektywy lokalnej. Szkice z socjologii komunikacji politycznej*. Dąbrowa Górnicza: Wydawnictwo WSB.

Jacek Wódz

On the benefits from the studies in the field of sociology and anthropology of politics Attempts of reflection

Summary

The authors, constituting the very book, are people having a different education, and different research interests, but searching essential explanations of political behaviours or attitudes in social and cultural features of particular societies or organized human collectives. Thus, the authors look at politics in its very broad understanding whereas the explanation of particular phenomena is the effect of recognizing social and cultural features of the societies under investigation.

The book opens with the text by Jacek Wódz, being an introduction of the editor of the book and organizer of the editorial enterprise. It concerns a few aspects of what can be called the benefits from reflections on politics. The very reflections are characterized by a research attitude placed between the sociology and anthropology of politics. The author himself is a lawyer and sociologist researching sociology and anthropology of politics. Jacek Wódz is a rector of the International School of Political Science in Katowice.

A procedural and dynamic perspective of democracy and a diagnosis of a democratic society constitute the text by Roberta Pyka. This is an attempt, made to a large extent on the basis of the analysis of deliberations made in the French literature, to answer the question on the evolution of the notion of a democratic nation in the light of a deliberative democracy. Robert Pyka is a sociologist and political scientist, an assistant professor in the Department of the Sociology of Politics of the Institute of Sociology.

The third text, by Anna Rycman, is entitled *A symbolic power of the President of the Republic of Poland on the example of a historical politics by Lech Kaczyński*. It touches upon the anthropology of politics and relies on the author's own studies. Anna Rycman is a political scientist (a Phd of two universities: Lille 2 in France and the University of Silesia in Katowice) and an assistant professor in the International School of Political Science in Katowice.

The fourth text, the author of which is Alicja Kowalska, also concerns the anthropology of politics. Its title is *"Sacred" aspects of a communist social life. An essay in the anthropology of culture*.

The subsequent text also relates to the anthropology of politics. Ofka Piechniczek, as the title of the article suggests, *A mythic dimension of the idea of autonomy in Upper Silesia*, raises the issue of the autonomy in Upper Silesia. The author is a graduate of the International School of Political Sciences in Katowice and a Phd at the Department of Social Sciences at the University of Silesia.

Renata Jankowska, investigating the conflict of Cyprian Greeks and Turks, in the article *An Orthodox church in Cyprus as a religious and political leader of Cyprian Greeks: a myth or reality?* makes an analysis which combines the sociology and anthropology of politics, based on her own studies. Renata Jankowska is a political scientist, an assistant professor in the International School of Political Science in Katowice.

Myths, rituals and symbols – the origin of the aspects of a political culture of Marocco, by Marzena Gibas, is a draft from the anthropology of politics. It constitutes an expression of the author's interest in a political culture of Maghreb countries. Marzena Gibas is a political scientist and currently performs the function of the Secretary General of the International School of Political Science in Katowice.

Agnieszka Wróbel, the author of the subsequent text, is a political scientist, a Phd candidate at the Department of the Social Science at the University of Silesia. The title of the text is *Contemporary political myths in the Italian politics on the basis on the analysis of the articles which were published in Corriere della Sera in November and December 2009*. The article is built on the margin of the author's studies on the image of separatism in Padania in the journal in question.

The next text, by Maja Drzazga, is entitled *A mythologisation of I.J. Paderewski in a Silesian book of songs/ A book of songs in the interwar period*. This is a study which can be placed in a widely-understood anthropology of politics. The author is a sociologist, a Phd candidate at the Department of the Social Science at the University of Silesia.

The subsequent text is entitled *Female-local-citizen attitudes of Silesian women towards the social activity on the example of women from Rybnik*. The authors are Jolanta Klimczak-Ziółek and Agata Zygmunt. Both are the assistant professors in the Institute of Sociology at the University of Silesia, both conduct empirical studies combining the feminist issues with the approach within the field of the sociology of politics.

The article is entitled *The foundations of the functioning of the Green party 2004* by Katarzyna Ponikowska is a text from the field of the sociology of politics, pointing to the most important elements of both the history and programme of this party. The author is a sociologist, an assistant professor in the Department of the Sociology of Politics.

The author of the next text is Tomasz Nawrocki, an unassisted employee in the Department of the Sociology of Politics, and a sociologist having experience in studies both on the sociology of a city and ethnic relations. His text is entitled *Shaping public spaces in Katowice in the light of the anthropology of politics*. It is a critical look at the functioning of the city from the point of view of the role the processes of a volatile influence on the city space play.

Finally, the last text, a bit different from the rest, though indicates how a particular analytical look at the phenomena from a distant past can be original just because of a broad perspective of the nation and power, as well as dominant ideologies. The very text illustrates well a research attitude accepted by a whole team concentrated on the publication under examination. The text is entitled *The history of militarism. The Hyxos in Egypt*. The Author, Barbara Le Mercier is a philosopher, a Phd candidate at the Department of Social Science at the University of Silesia.

Certainly, a variety of texts included in the book makes it possible to read the main ideas of research prospecting between the sociology and anthropology of politics.

О пользе исследований из области социологии и антропологии политики Опыт рефлексии

Резюме

Авторами текстов, которые входят в настоящий том, являются лица, имеющие разный тип образования, иногда различный круг исследований, но ищущие в общественных и культурных чертах отдельных обществ или организованных человеческих коллективов важных выяснений поведения или политических позиций. Таким образом, авторы смотрят на политику в ее очень широком понимании, а в свою очередь, выяснение конкретных явлений представляет собой эффект изучения общественных и культурных характеристик тех обществ, которых касается данный вопрос.

Книгу открывает текст, написанный Яцеком Вудзом, как своеобразное введение редактора тома и организатора этой издательской инициативы. Он поднимает несколько аспектов того, что можно назвать пользой рефлексий о политике. Эти размышления отличаются исследовательским подходом, который находится на стыке социологии и антропологии политики. Сам автор по образованию юрист и социолог, занимающийся исследованиями по социологии и антропологии политики. Яцек Вудз занимает должность директора Международной школы политических наук в г. Катовице

Следующий текст – *Процедурный и динамический аспекты демократии в зеркале диагноза демократического общества* – вышел из-под пера Роберта Пыки. Это попытка ответа на вопрос об эволюции понятия демократического государства в контексте изменений делиберативной демократии, совершенная в большой степени на канве анализа размышлений, содержащихся во французской литературе. Роберт Пыка является социологом и политологом, адъюнктом на Кафедре социологии политики Института социологии.

Третья статья, Анны Рыцман, озаглавлена *Символическая власть Президента Республики Польша на примере исторической политики Леха Качиньского*. Работа относится к области антропологии политики и основана на собственных исследованиях автора. Анна Рыцман – политолог (кандидат наук двух университетов – Лилль 2 во Франции и Силезского университета в Катовице – кандидатская диссертация в рамках когугель) и адъюнкт в Международной школе политических наук в Катовице.

Четвертый текст – *«Сакральные» аспекты коммунистической общественной жизни. Эссе по антропологии культуры* – написан Алицией Ковальской и также касается антропологии политики. Автор является политологом, аспиранткой на факультете общественных наук Силезского университета.

С антропологией политики соотносится и очередной текст. Офка Пехничек – на что указывает название статьи, *Мифическое измерение идеи автономии в Верхней Силезии*,

занимается проблемой автономии в Верхней Силезии. Автор – выпускница Международной школы политических наук в Катовице и аспирантка на факультете общественных наук Силезского университета.

Рената Янковска, занимающаяся изучением конфликта киприотских греков и турков, в статье *Православная церковь на Кипре как религиозный и политический предводитель киприотских греков: миф или реальность?* предпринимает анализ на пересечении социологии и антропологии политики, базирующийся на собственных исследованиях. Рената Янковска по образованию политолог, работает в должности адъюнкта в Международной школе политических наук в Катовице.

Мифы, ритуалы и символы – генезис избранных аспектов политической культуры Марокко – набросок по антропологии политики Мажены Гибас. Это результат проявления заинтересованности автора к исследованию культуры стран Магриба. Мажена Гибас – политолог, в настоящее время исполняет функцию Генерального секретаря Международной школы политических наук в Катовице.

Агнешка Врубель, автор следующего текста, является политологом, аспиранткой на факультете общественных наук Силезского университета. Название ее текста звучит *Современные политические мифы итальянской политики на основании анализа содержания статей, опубликованных в газете „Corriere Della Sera” в ноябре и декабре 2009 года*. Статья была написана в русле исследований автора над образом сепаратизма Падании на страницах указанного важного итальянского периодического издания.

Очередной текст, написанный Маей Джазгой, озаглавлен *Мифологизация Я.И. Падеревского на страницах Силезского певца/Певец в межвоенном двадцатилетии*. Это исследование, которое можно отнести к широко понимаемой антропологии политики. Автор работы – социолог, аспирантка факультета общественных наук Силезского университета.

Следующий текст носит заглавие *Женское – местное – гражданское. Позиции жительниц Силезии по отношению к общественной активности на примере женского населения Рыбника*. Авторами статьи являются Иоланта Климчак-Зюлек и Агата Зыгмунт, адъюнкты в Институте социологии Силезского университета, проводящие эмпирические исследования, которые объединяют феминистическую проблематику с подходом, свойственным социологии политики.

В статье *Основы функционирования партии Зеленые 2004* Катажины Пониковской рассматриваются вопросы из области социологии политики, указывающие на самые важные элементы как истории, так и программы этой партии. Автор – социолог, адъюнкт на Кафедре социологии политики.

Автор следующего текста, Томаш Навроцки, – самостоятельный сотрудник на Кафедре социологии политики. Социолог, имеющий большой опыт в исследованиях как в сфере социологии города, так и в сфере этнических отношений. Статья, озаглавленная *Формирование публичного пространства Катовице в зеркале антропологии политики*, является критическим взглядом на функционирование города с точки зрения роли, которую играют процессы волеизъявительного влияния на пространство города.

И, наконец, последний текст, *История милитаризма. Гиксосы в Египте*, возможно, несколько отличается от представленных выше. Однако он указывает на то, как определенные аналитические взгляды на явления из отдаленного прошлого могут быть оригинальными именно благодаря широкому пониманию государства и власти, а также господствующим в них идеологий. Автор статьи, Барбара Ле Мерсье – философ, аспирантка факультета общественных наук Силезского университета.

Безусловно, во всем разнообразии текстов, помещенных в данной книге, можно обнаружить главные идеи исследовательских поисков, которые находятся в кругу социологии и антропологии политики.

**Cena 20 zł
(+ VAT)**

**ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-533-9**